

ERZURUM YÖRESİNDE ÜST GASTROİNTESTİNAL ENDOSKOPİ (ÜĞİE) SONUÇLARI

UPPER GASTROINTESTINAL ENDOSCOPY RESULTS IN ERZURUM AREA

Mehmet KORUK, Gülçin POLAT, Mehmet Derya ONUK, Arif YILMAZ

Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Bilim Dalı, Erzurum

Bu çalışmanın sonuçları XVI.Ulusal Gastroenteroloji Kongresi, 10-15 Ekim 1999, Kemer/Antalya'da sunulmuştur.

Özet

Üst gastrointestinal endoskopi (ÜĞİE) günümüzde birçok gastrointestinal sistem hastalıklarının tanı ve tedavisinde primer rol üstlenmiştir. Bu çalışmada Erzurum bölgesinde üst gastrointestinal hastalıkların dağılımı ve endoskopik özelliklerini ortaya koymak için ÜĞİE sonuçları retrospektif olarak incelendi. Temmuz 1997 – Temmuz 1999 tarihleri arasında tanısız amaçlı ÜĞİE yapılan 3396 hasta çalışmaya dahil edildi. Hastaların 1852'si (% 54,5) erkek, 1544'ü (% 45,5) kadın olup yaş ortalamaları 47,7 yıl ve 46 yıl idi. Endoskopik inceleme 204 hastada (% 6) normal idi. Mide en sık lezyon (% 32,6) görülen bölge idi. 595 hastada (% 17,5) özofagusta lezyon tesbit edildi ve en sık lezyon (% 65) özofajitti. Midede görülen en sık lezyon (% 58,5) gastrit, duodenumda ise peptik ülser (%84) idi. Özofagus ve midede ikinci sıklıkta kanser tesbit edildi. Duodenal / mide ülseri oranı 2,6 / 1 idi. Sonuç olarak; midenin en sık lezyon görülen organ olduğu, gastritin en sık lezyon olduğu, bölgemizde mide ülseri, mide ve özofagus kanserinin sık görüldüğü tesbit edildi.

Anahtar kelimeler: *Üst gastrointestinal endoskopi, Tanı*

Summary

At the present time, upper gastrointestinal endoscopy (UGIE) play in the diagnosis and therapy of most of the gastrointestinal diseases. In this study, the results of UGIE were evaluated to understand the distribution and endoscopic features of upper gastrointestinal diseases in Erzurum area. From July 1997 to July 1999, 3396 patients examined by diagnostic UGIE were included in this study. Of patients, 1852 (54,5 %) were men and 1544 (45,5 %) were women, with mean age of 47,7 and 46 years, respectively. Endoscopic examination was normal in 204 (6 %) patients. The most common lesions were found in stomach (32,6 %). In 595 (17,5 %) patients, among different lesions, eosophagitis was the most common lesion (65 %) found in eosophagus. The most common lesion was gastritis (58 %) in stomach and peptic ulcer (84 %) in duodenum. Cancer was found as the second common lesion in stomach and eosophagus. Duodenum / gastric ulcer rate was 2,6/1. In conclusion, it was found out that lesions were most commonly seen in stomach, gastritis was the most common lesion in stomach, gastric ulcer and cancer of stomach and eosophagus were more common than those of other areas.

Key words: *Upper gastrointestinal endoscopy, Diagnosis*

Tablo 1. ÜGİE Sonuçları (hasta sayısı : 3396)

	n	%
normal bulgular	204	6
özofagus lezyonları	595	17.5
özofajit	389	11.4
- KÖS yetersizliği	180	-
- gastrit / duodenit	169	-
- barret özofagus	4	-
özofagus malignensisi	105	3.1
özofagus varisi	81	2.4
hipertansif gastropati	39	-
mide ülseri ile	4	-
ülser	10	0.3
divertikül	5	0.15
akalazya	3	0.1
mallory-weis yırtığı	2	0.1
mide lezyonları	1280	37.7
gastrit	749	22
- alkalen reflü gastrit	106	-
- pangastrit	39	-
mide malignensisi	222	6.5
peptik ülser	176	5.2
hiatus hemisi	81	2.4
- özofajit	34	-
- duodenal ülser ile	13	-
polip	10	0.3
lenfoma	5	0.15
pilor stenoza	2	0.1
bezoar	1	-
ameliyatlı mide	34	1
duodenum lezyonları	541	16
peptik ülser	454	13.4
- KÖS yetersizliği	49	-
- mide ülseri	33	-
- hiatus hemisi ile	13	-
duodenit	83	2.4
lenfoma	2	-
ampula vateri malignensisi	2	-
gastroduodenit	776	22.8
KÖS yetersizliği	145	-

Giriş

Günümüzde üst gastrointestinal (ÜGİ) sistemle ilgili baryumlu tetkikler sadece motilite ve çıkış yolu obstrüksiyonlarını araştırmak ve kompleks ameliyatlara öncesi striktür ve önemli morfolojik değişiklikleri görmek için yapılmaktadır (1). Buna karşılık ÜGİE birçok gastrointestinal sistem hastalıklarının tanı ve tedavilerinde primer rol üstlenmiştir (2). Endoskopi laboratuvarımız Erzurum il ve ilçelerdeki hastanelerin ÜGİE isteklerinin çok büyük bir kısmını yerine getirmektedir. Yöremizdeki ÜGİ traktus hastalıklarının dağılımına ve endoskopik özelliklerine ışık tutması bakımından son iki yılda yaptığımız ÜGİE sonuçlarımızı ortaya koymayı amaçladık.

Hastalar ve Yöntem

Çalışmamıza Temmuz 1997 ile Temmuz 1999 tarihleri arasında Atatürk Üniv. Tıp Fak. Araştırma Hastanesi Gastroenteroloji Bilim Dalı Endoskopi Laboratuvarı'nda tanı amaçlı endoskopi yapılan 3396 hasta dahil edildi. Olgular hastanemizdeki çeşitli kliniklerden gelen hastalar ile çevre illerdeki hastanelerden ÜGİE talebi ile gönderilen hastalardan oluşmakta idi. Kardiopulmoner ve başka nedenlerden dolayı işlemi tolere edemeyecek hastalara endoskopi yapılmadı. Kontrol ve tedavi amaçlı endoskopiler çalışmaya dahil edilmedi. Endoskopi öncesi bütün hastalara %2'lik lidokain spray ile boğaz anestezisi yapıldı. Endoskopik muayene esnasında endoskobun

geçişine engel lezyon yoksa duodenum ikinci kısmına kadar geçildi. Endoskopik işlemler için Olympus, Pentax ve Fujinon marka çeşitli tipde endoskoplar kullanıldı.

Bulgular

Hastaların 1852'si (% 54,5) erkek, 1544'ü (% 45,5) kadın olup yaş ortalamaları 47,7 yıl ve 46 yıl idi. Hastaların 204'ünde (% 6) ÜGİE normal olarak değerlendirildi. Bu hastaların 133'ü (% 65) kadın idi. Hastaların 1215'inde (% 35,8) kombine lezyonlar tesbit edilirken 2181 hastada (% 64,2) lezyonlar özofagus, mide ve duodenumda ayrı ayrı gözlemlendi (Tablo 1). Hastaların 595'inde (%17,5) özofagusta lezyon tesbit edildi. Bu lezyonlardan özofajit kombine lezyon olarak en sık (% 11,5) gözlenirken, özofagus kanseri ikinci (%3,1), özofagus varisi (%2,4) ise üçüncü sırada gözlenen lezyonlardı. Özofajitli hastaların 36'sında (% 10,4) özofajit tek lezyon olarak görülürken, 349'unda (% 89,6) gastroduodenit ve KÖS yetersizliği ile birlikte idi. Barrett özofagus %1 oranında idi. Gastrit en sık görülen mide lezyonu (% 22) idi. Gastritli olguların 604'ünde (%17,8) eroziv ve antral gastrit, 39'unda (%1,1) pangastrit, 106'sında (% 3,1) ise alkalin reflü gastrit gözlemlendi. Mide kanseri (% 6,5) ikinci, mide ülseri (%5,2) ise üçüncü sıklıkta görülen mide lezyonları idi. Duodenumda en sık görülen lezyon peptik ülser (% 13,4) olduğu ve bu hastaların 33'ünde midelerinde de ülser olduğu görüldü. Duodenal ülser mide ülserinden 2,5 kat daha fazla tesbit edildi. Kombine lezyonlardan gastroduodenit %22,8'lik oranla en sık görülen lezyon idi. Endoskopik muayene esnasında ve sonrasında herhangi bir ciddi komplikasyon ortaya çıkmadı.

Tartışma

İki yılda yapılan 3396 ÜGİE'de %6 oranında normal endoskopik bulgu tesbit edildi. Kliniğimizde 1986-1988 yıllarında yapılan bir çalışmada bu oran %20,2 bulunmuştu (3). Bu oranın düşmesini son yıllarda ÜGİ endoskopi endikasyonlarında hekimlerin nispeten bilinçlenmesine ve endoskopi isteklerini ön elemeye tabi tutmamıza bağlıyoruz. ÜGİE tanılarında baktığımızda en sık patoloji tesbit edilen yerin (%40) mide olduğunu görmekteyiz. Midede görülen lezyonların en sık olanı (%58,5) ise gastrittir. Endüstrileşmiş batı toplumlarında gastrit çocukluk çağına nadir olmasına rağmen yaşla orantılı artarak 60 yaş civarında %50-60'lık bir prevelansa ulaşır (4,5). Az gelişmiş ülkelerde ise gastrit çocuklukta çok siktir ve 50 yaş civarındaki populasyonun %100'e yakınına etkiler (5). Demir ve ark. Elazığ bölgesinde yaptıkları bir çalışmada ÜGİE'de en sık rastlanan lezyonun (%64,4) gastrit olduğunu tesbit etmişlerdir (6). Kronik

gastritte *Helicobacter pylori* (Hp) prevelansının %70-90 olduğu (7) ve ülkemizde Hp prevelansının toplumun 25-55 yaş grubunda %84,2 olduğu (8) göz önüne alındığında gastritin endoskopik serilerde neden en sık lezyon olduğu anlaşılır. Dikkat çekici diğer bir bulgu ise özofagus ve midede malign lezyonların sıklık bakımından ikinci sırada (%3,1 ve %6,5) görülmesi idi. Şimşek ve ark.nın Hacettepe Üniversitesinde yaptıkları 5000 hastanın ÜGİE sonuçlarını ortaya koyan çalışmalarında özofagus kanseri görmediklerini ve mide kanserini ise %4 oranında tesbit ettiklerini bildirmişlerdir (9). Ülkemizdeki başka bir çalışmada ÜGİE serisinde mide kanserinin görülme sıklığı %2,2 ve özofagus kanseri %1'in altında bildirilmektedir (6). Bizim oranlarımızın yüksek olması bölgemizde mide ve özofagus kanseri prevelansının ülkemizin diğer bölgelerine göre belirgin ölçüde yüksek olduğunu göstermektedir. Duodenumda en sık görülen lezyonun peptik ülser olduğu ve özofagus, mide ve duodenumdaki peptik ülser sıklığının lezyonlar içindeki oranının %20 olduğu tesbit edildi. Ayrıca duodenum / mide ülseri oranının 2,6 / 1 olduğu dikkati çekti. Duodenum ve mide ülseri sıklığının daha önce sözünü ettiğimiz çalışmalarda da %20 civarında olduğu ancak duodenum / mide ülseri oranının 4,3-7 / 1 olduğu rapor edilmiştir (6,9). Bölgemizdeki mide ülserinin diğer bölgelere göre sık olduğu görülmektedir. Keza mide kanseri prevelansının da yöremizde yüksek olduğu göz önüne alındığında bölgemizdeki mide ülserlerinin mide kanseri gelişimi ile ilişkili olabileceği şüphesini akla getirmektedir. Hindistan'da duodenum ülseri mide ülserlerine oranla daha yüksek bir prevelansa sahip iken Japonya'da mide ülseri prevelansının daha yüksek olduğu ve mide ülserinin mide kanseri ile ilişkisi bilinmektedir (10,11). Peptik ülser gelişiminde *Helicobacter pylori* (Hp) prevelansına ilaveten, Hp infeksiyonunun başlangıç yaşı ve dağılımı, genetik faktörler, nonsteroid anti-inflamatuvar ilaç ve sigara kullanımının yaygınlığı ve çevresel faktörlerin de etkili olabileceği göz önüne alındığında bölgemizdeki farklılığı açıklayabilmek için epidemiyolojik çalışmalara ihtiyaç olduğu açıktır.

Kaynaklar

1. Cotton PB, Williams CB. (eds). Diagnostic Upper Endoscopy. Practical Gastrointestinal Endoscopy. IV. Ed., İstanbul: Turgut Yayıncılık. 1997: 51-57
2. Tytgat GNJ. Upper gastrointestinal endoscopy. In Yamada T (ed). Textbook of Gastroenterology, Vol 2., II. Ed., Philadelphia: Lippincott. 1995: 2544-2570
3. Uzunismail H, Yılmaz A, Selek M, Yüksel İ. Erzurum ve çevresine ait üst gastrointestinal endoskopi sonuçları. Atatürk Üniversitesi Tıp Bülteni 1988; 20 :389-395
4. Perez-Perez GI, Divorkin BM, Chodos JE, Blaser MJ. Campylobacter pylori antibodies in humans. Ann Intern Med 1988;109: 11-16

5. Malaty HM, Evans DG, Evans DJ Jr, Graham DY. Helicobacter pylori in Hispanics: comparison with blacks and whites of similar age and socioeconomic class. Gastroenterology 1992; 103: 813-817
6. Demir A, Bahçecioğlu İH, Çelebi S. Fırat Üniv. Tıp Fakültesi Hastanesi'nde yapılan 12022 üst gastrointestinal sistem endoskopisinin değerlendirilmesi. Turkish J Gastroenterol 1999; 10: 86-94
7. Graham DY, Malaty HM, Evans DG, et al. Epidemiology of Helicobacter pylori in an asymptomatic population in the United States. Gastroenterol 1991;100:1495-1501
8. Özden A. Helicobacter pylori epidemiyolojisi. In: Özden A (ed). İşte Helicobacter pylori Gastrit, Peptik Ülser. Ankara:Türk Gastroenteroloji Derneği Yayını.1995: 18-26
9. Şimşek H, Telatar H, Karacadağ Ş, Kayhan B, Batman F. Upper gastrointestinal endoscopy in Turkey: a review of 5000 cases. Gastrointest Endosc 1988; 34: 68-69
10. Goenka MK, Kochhar R, Ghosh P, Mehta SK. Changing pattern of peptic ulcer in India : An endoscopic study of 1188 ulcer patients. J Clin Gastroenterol 1991; 13:575
11. Watanabe Y, Kurata JH, Kawamoto K, Kawai K. Epidemiological study of peptic ulcer disease among Japanese and Koreans in Japan. J Clin Gastroenterol 1992; 15: 68-83

Yazışma Adresi:

Yrd.Doç.Dr.Mehmet KORUK

Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi
Gastroenteroloji Bilim Dalı, Erzurum